

נספח א 13

מדגם הקהילות

בנספח זה נתאר את מדגם הקהילות ונבאר את אופן בנייתו. רשימת שמות המקומות נוצרה באמצעות אלגוריתם מדויק, אשר הפעלתו, באופן מכני, קובעת את הנתונים. סעיף א להלן ימשש כמבוא לאלגוריתם. בסעיף ב מתואר האלגוריתם. בסעיף ג תינתן תוספת הסבר לחלקי האלגוריתם, ובסעיף ד יבואר כיצד נקבע כל נתון על פי האלגוריתם. טבלה מסכמת לנתונים, המהווה הצגה מתומצתת של המדגם, תוצג בסעיף ה, ובסעיף ו אביא מקורות לחומר בסעיפים א-ה.

א. מבוא

הרולד גאנו קיבל את השראתו ממאמרנו, ובעקבותיו העלה רעיון להכין מדגם הדומה לשני המדגמים הגדולים שלנו. גאנו בחר בנושא דומה מאד: מקומות הלידה והפטירה של האישים (במקום תאריכי הלידה והפטירה במדגמים הגדולים). גאנו הטיל על צבי ענבל את המשימה היתה להכין רשימת נתונים הדומה באופיה לרשימות הנתונים בשני המדגמים הגדולים, ואכן כך נעשה. נבאר מהן נקודות הדמיון בין רשימת הנתונים החדשה לרשימות הנתונים הקודמות:

1. במדגמים שלנו הנושא הוא תאריכי הלידה והפטירה של האישים, אך לא תאריכים אחרים הקשורים בהם. במקביל, במדגם החדש הנושא הוא מקומות הלידה והפטירה של האישים, אך לא מקומות אחרים הקשורים אליהם.

2. במדגמים שלנו נלקחו תאריכים עבריים ולא לועזיים. במקביל, במדגם החדש השמות הם שמות הקהילות היהודיות ולא שמות המקומות הלועזיים.

בנקודה זו חשוב מאד להזכיר את מרכזיותה של הקהילה בחיי היהודי. לנושא זה מוקצב מקום נרחב באנציקלופדיה העברית. בכרך כט, עמוד 175, אנו מוצאים במבוא לערך "קהלה (=קהל)" את הדברים הבאים:

הקהילה, על מוסדותיה, אישיה ודרכי פעולתה, היא ממושגי היסוד בתולדות ישראל בכל התקופות, ובפרט מאז חורבן הבית השני ופיזורו של עם ישראל על פני יבשות אסיה, אפריקה ואירופה.

ואכן, חיי היהודי בגולה התנהלו במסגרת הקהילה. הוא נולד ונימול במסגרת הקהילה, ולא במוסדות הנוכריים של העיר. הוא למד והתחנך, גדל ונשא אשה במסגרת הקהילה ולא במסגרת

העיר הנוכרית. גם בפטירתו, טופל ונקבר דווקא במסגרת הקהילה. כמתואר באנציקלופדיה (עמ' 183 שם) - "הקהילה היתה מעין עיר בתוך עיר". בהמשך אותו עמוד מצוטטת הגדרה מעניינת של המושג "קהל", מתוך אחד המילונים הראשונים בעולם היהודי, המילון "תשבי" שכתב ר' אליהו בחור (שהוא אחד האישים במדגם של גאנו - מס' 4 ברשימה):

וקורין לקיבוץ יהודים הדורים בעיר אחת 'קהל', והעיר שבה הקהל נקראת 'קהילה', כמו קהילת פאדובה או ויניציאה.

ואכן, במכתבים, בשאלות ותשובות, בהקדמות לספרים ובהסכמות להם, הכותבים מציינים בדרך כלל את מקום מגוריהם כ"קהילה פלונית" או כ"קהל פלוני".

לדוגמא, בחתימה בסוף ההסכמה לספר ההלכה המפורסם "משנה ברורה", כתב החותם:

"חפ"ק וילנא" = חונה פה קהילה קדושה (או קהל קדוש) וילנא.

או בתשובה צד של הבי"ח (אחד האישים ברשימת גאנו - מס' 16 ברשימה):

"כתבתי וחתמתי שמי... פ"ק בריסק" = פה קהילת (או קהל) בריסק".

הבנה היסטורית בסיסית זו, מנחה אותנו להתמקד בשם היהודי, שהוא שם הקהילה ולא שם העיר. יתר על כן, ידיעות אלו, ובפרט דברי המילון "תשבי" ואין ספור תעודות (מתוכן הובאו לעיל שתי דוגמאות), מעלות את השאלה שמא השם היהודי כולל גם את המונח "קהל" או "קהילת", כמו "קהל וילנא" או "קהילת בריסק", כלומר - השם אינו רק "וילנא" או "בריסק".

3. במדגמים שלנו נלקחו רק הווריאנטים העיקריים של השמות (ראו על כך בפרק יב). ואכן כך נעשה במדגם החדש לגבי שמות המקומות.

4. במדגמים שלנו בוצע הכתיב לפי כללים קבועים. גם במדגם החדש בוצע הכתיב לפי כללים קבועים. יתר על כן: אומצו אותם הכללים שהוזכרו במאמרנו.

גם יצירת הרשימה החדשה דומה לזה של המדגמים שלנו:

5. בשני המדגמים הגדולים שלנו היה בסיס המוצא "האנציקלופדיה לתולדות גדולי ישראל" (בעריכת ד"ר מ. מרגליות. להלן נשתמש בקיצור: אלג"י). נתוני השמות והכינויים נלקחו משם על ידי המומחה בתחום הביבליוגרפי (פרופסור שלמה זלמן הבלין), אלא אם כן דעת המומחה היתה שונה. כך, שברירת המחדל היתה נתוני בסיס המוצא - אלג"י. הכתיב של הנתונים ותצורות התאריכים נקבעו על פי הכללים שהציב המומחה בתחום הלשוני (יעקב אורבך ז"ל). גם לגבי נתוני התאריכים היה בסיס המוצא באלג"י, ואם לא נמצאה סתירה לאמור שם, נלקחו הנתונים ממנה. (במקרה זה, אני הוא שבדקתי את נכונות התאריכים - ראה על כך בפרק יב ובפרק יז).

גם ביצירת רשימת המקומות למדגם החדש היה תהליך דומה. בסיס המוצא היה אלג"י, ונתוניו מהווים ברירת מחדל – כלומר, הם המקובלים – במידה שדעת המומחים אינה שונה (אם משום שדעתם דומה או משום שאין להם ידיעה לגבי הנתון הנידון). במקרה זה, לא עמדו לרשותו של צבי ענבל מומחים מהם יבקש את ביצוע המשימה. על כן "הוצבה" האנציקלופדיה העברית (להלן, אה"ע) כתחליף למומחה באשר היא נחשבת כאנציקלופדיה החשובה ביותר וכבעלת מוניטין בדיוק ההיסטורי והלשוני – בלשון העברית, כפי שיבואר בהמשך.

ב. האלגוריתם

האלגוריתם הוא תהליך בן שלושה שלבים **נפרדים** :

בשלב א – נקבע מהו **מקום הלידה** או הפטירה.

בשלב ב – נקבע מהו **השם/השמות היהודיים** של מקום הלידה או הפטירה.

בשלב ג – נקבע מהו **התעתיק** של שם/שמות מקום הלידה או הפטירה.

הדברים יבוארו בכל שלב ושלב.

שלב א – **קביעת מקום הלידה או הפטירה** :

בשלב זה נבדקת נכונות המידע באלג"י – מבחינת הדיוק ההיסטורי – על ידי השוואה לזה של אה"ע, המשמשת כתחליף למומחה. בסיס המוצא וברירת המחדל לנתונים הוא אלג"י. ההשוואה נערכת בין הביוגרפיה של האישיות באלג"י לבין הביוגרפיה שלה באה"ע :

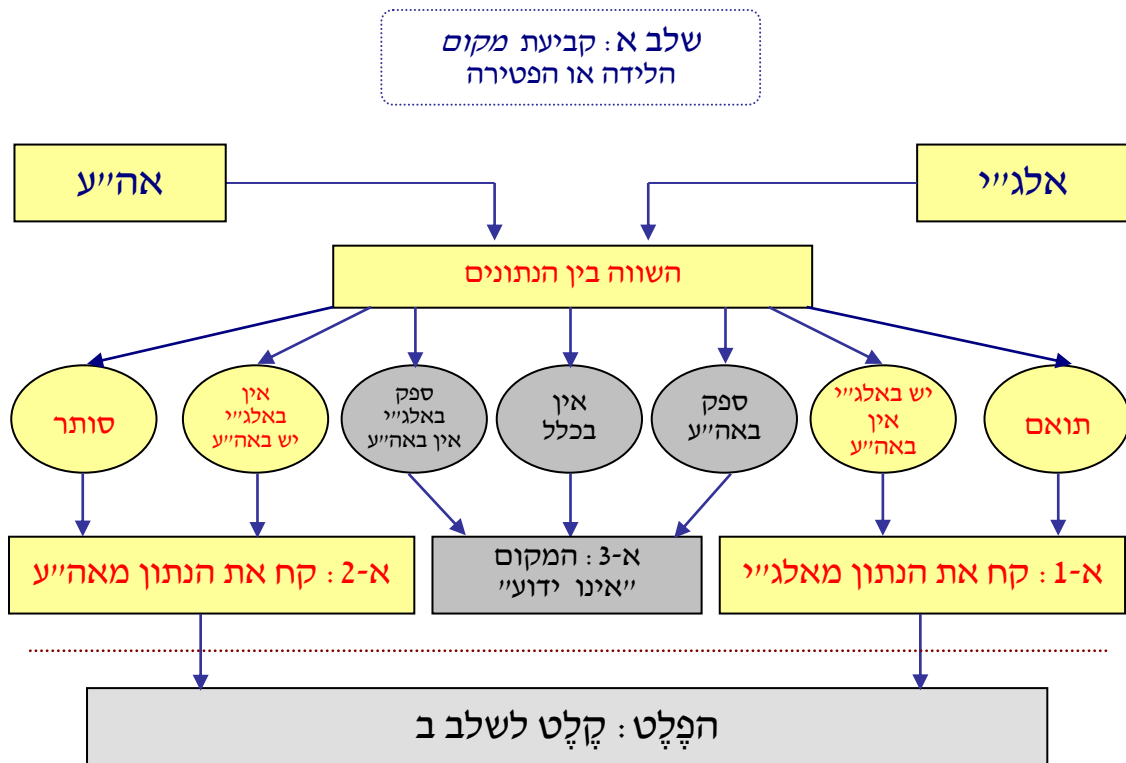
1. אם אה"ע מאשרת את המקום שבאלג"י, או אם באה"ע אין מידע רלוונטי בנידון – קח את הנתון מאלג"י.

2. אם אה"ע נוקבת במקום אחר, או אם באלג"י חסר המקום אך האה"ע מציינת אותו – קח את הנתון מאה"ע.

3. אם אה"ע מציינת כי המקום מוטל בספק, או אם הוא חסר באה"ע ומוטל בספק באלג"י, או אם הוא חסר בשני המקורות – אזי הנתון מוגדר כ"לא ידוע".

פרטים נוספים – בסעיף ג של הנספח.

באופן סכמתי ניתן להציג את **שלב א** בתרשים¹ הבא :

שלב ב – קביעת השם/השמות היהודיים של מקום הלידה או הפטירה:

בשלב זה נקבעים השמות היהודיים של המקומות שנתקבלו בשלב א (יש לשים לב, כי לא תמיד קראו היהודים לקהילותיהם בשם שונה מזה הנוהג בין הנוכרים). הקביעה נעשית באמצעות האה"ע כתחליף למומחה, כפי שיבואר.

ניתן להגדיר באה"ע **מאגר** של שמות יהודיים לקהילות. שמות אלה מופיעים שם בשני אופנים:

א. בערכי מקומות רבים באה"ע מצויין במפורש כיצד נקראו מקומות אלה במקורות יהודיים (לדוגמא: בערך "בוץ" באה"ע מצויין: "בספרות העברית של ימי הביניים: בונא").

ב. שמות מקומות המופיעים במפתח האה"ע כשמות משפחה יהודיים (לדוגמא: וורמס, פאדוא).

[יש לציין, כי לשמות מקומות במקורות יהודיים יכולים להיות הרבה מאד ווריאנטים. מבחינה זו

המאגר שהוגדר באה"ע מתאים ביותר לבחירת הווריאנטים העיקריים (ראה סעיף 3 במבוא):

מחברי ערכי המקומות שציינו את השמות במקורות יהודיים כבר סיננו את הנתונים ובחרו את

¹ התרשימים דלקמן מבוססים על תרשים שיצר צבי ענבל, אליו צירפתי עתה תוספות ביאור.

הווריאנטים העיקריים. גם שמות המשפחה היהודיים באה"ע, המשמשים גם כשמות מקומות, מהווים קבוצה מצומצמת של ווריאנטים של שמות המקומות.].

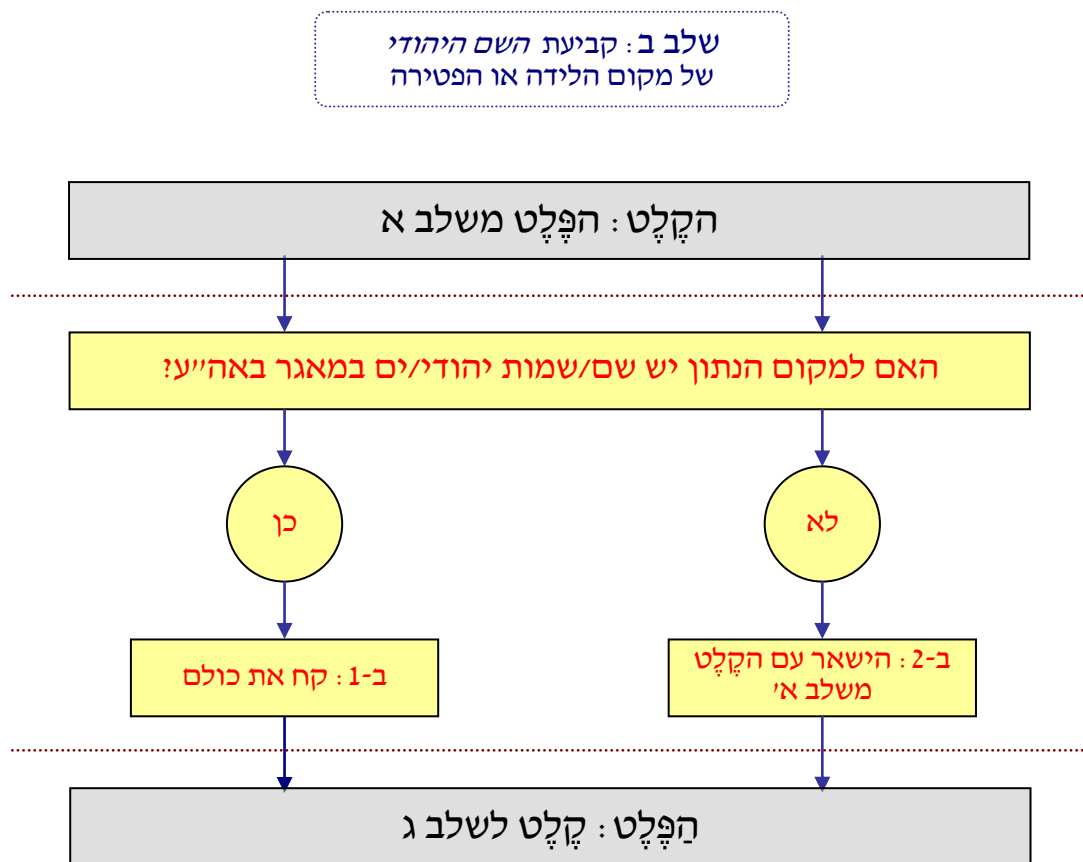
בשלב זה של האלגוריתם, הפלט של **שלב א** משמש כקלט, ומעתה מתקדמים כדלקמן:

1. אם למקום הנתון יש שם/שמות יהודיים במאגר באה"ע – ניקח את כולם, ורק אותם.

2. אם למקום הנתון אין שם יהודי במאגר באה"ע – הפלט של **שלב ב** יהיה כפלט של **שלב א**.

פרטים נוספים – בסעיף ג של הנספח.

באופן סכמתי ניתן להציג את **שלב ב** בתרשים הבא:

שלב ג – קביעת תעתיק השם/השמות היהודיים של מקום הלידה או הפטירה:

בשלב זה של האלגוריתם, נקבע התעתיק המדויק בעברית של השמות שנתקבלו כפלט בשלב ב. לשם כך אומצו כללי הכתיב שפורסמו במאמרנו, והיישום שלהם נעשה תוך שימוש באה"ע כתחליף למומחה.

חלק א של **שלב ג**:

חלק זה של האלגוריתם מטפל ביישומו של כלל הכתיב הראשון.

כלל א: הוא כלל הכתיב העיקרי במאמרנו, והוא מורה על שימוש בכתיב מנוקד (כתיב דקדוקי).

הבעיה היא, שנזקקים למומחה כדי ליישם כלל זה.

בהסבר לאלגוריתם, ששלח ענבל לגאנו נאמר:

באופן בסיסי אמצתי את הכללים הלשוניים שלפיהם נבנו מדגמים 1 ו-2 [הכוונה לשני המדגמים הגדולים שלנו]. כלל 1 [במאמרנו], המדבר על שימוש בכתיב מנוקד, מצריך מומחה, בפרט כאשר המדובר בשמות לוועזיים. למשל, את המלה "המרסייז" היינו חושבים לכתוב בכתיב מנוקד: "המרסייז" אך זה תלוי בהיגוי השם, וראה באה"ע "המרסייז" (la Marseillaise) שכך יש לכותבו (בשתי יו"דין). השתמשתי באה"ע בתור מומחה. [התוספת בסוגריים המרובעים – שלי].

- כיצד נשתמש באה"ע כמומחה לעניין זה?

באה"ע נעשתה עריכה לשונית יסודית, לפי גישה המפורטת ב"כללי הכתיב והתעתיק" (כרך א עמ' 41-46). נשים לב לעובדות הבאות:

א. בסעיף [ב]א של "כללי הכתיב והתעתיק" מבואר כי "כותרות הערכים נוקדו, וכתיבם מלא או חסר לפי הדקדוק והמסורת."

ב. ב"הוראות שימוש במפתח" של האה"ע, כתוב כי "שלשה מיני עיולים מופיעים במפתח: אנציקלופדיים, אינדקסאליים ורומזים." שם, בסעיף 2 מוגדר הכתיב: "עיולים אנציקלופדיים ניתנים בכתיב זהה לכתובם באנציקלופדיה, היינו בכתיב חסר. כך גם העיולים האינדקסאליים שהם בעלי כתיב זהה לעיולים אנציקלופדיים. מעבר לזה, אומץ הכתיב המלא."

לכן, העיולים (entries) האנציקלופדיים במפתח (שהם "כותרות הערכים" שהוזכרו בסעיף א) מופיעים בכתיב מנוקד, וכן עיולים רבים נוספים. מבחינה זו, מהווה המפתח של האה"ע מקור טוב לתעתיק בכתיב מנוקד של שמות מקומות לוועזיים. יש יתרון נוסף למפתח: הוא מכיל (בדרך כלל) את כל הוריאנטים העיקריים של התעתיק.

האלגוריתם בנוי לנצל מקור זה: בשלב 1 פונים למפתח באה"ע, אם השם המבוקש אינו מופיע, פונים בשלב 2 לעיול של האישיות באה"ע. אם השם אינו מופיע גם שם, פונים בשלב 3 לאלג"י. עד כאן ההגיון שמאחורי הדברים.

ננסח עתה פורמלית את חלקו הראשון של **שלב ג** באלגוריתם:

1. נפנה תחילה למפתח האה"ע, וננקוט את תעתיק השם המצוי שם (אם קיימות כמה אפשרויות

– ננקוט את כולן).

2. אם השם אינו מופיע במפתח, יש לפנות לערך המתאים באה"ע ולהעתיקו משם.

3. אם השם אינו מופיע באה"ע, נעתיק אותו מאלג"י.

חלקו הראשון של **שלב ג** נועד לפעול אך ורק על השמות שנתקבלו כפלט ב**שלב ב**. כלומר: השמות היהודיים אינם בקלט.

הסבר:

(א) שמות יהודיים למקומות, שהוגדרו כך בשל היותם שמות משפחה יהודיים, כבר נלקחו בשלב מוקדם יותר מן המפתח (ראה לעיל הגדרת המאגר ב**שלב ב**). לדוגמא: השם "נוישטאט" נבחר עבור מקום הפטירה של מס' 4 ברשימה, כי בעמ' 340 במפתח הוא מופיע כשם משפחה של יהודי, (הרב) "נוישטאט, ישראל".

(ב) שאר השמות היהודיים הם השמות שצויינו בערכי המקומות באה"ע כ"שמות במקורות יהודיים (עבריים)". לשמות אלה סטאטוס מיוחד כפי שיבואר מיד.

בסעיף [ג]א של "כללי הכתיב והתעתיק" של שמות לועזיים הנ"ל, נכתב:

"התעתיק בכלל נאמן ליסוד הפונטי, חוץ ממקום שמסורת תקיפה (בת מאות שנים או מורגלת בפה ובכתב) עומדת נגד כלל זה." מובאות שם שתי דוגמאות לכך, שבמקום שיש מסורת תקיפה, נוטים אחריה, ולא אחרי היסוד הפונטי: "פריז – Paris (ולא פֶרִי); לונדון – London (ולא לֶנְדֵן)".

מעתה, כאשר האה"ע נוקבת ב"שמות במקורות יהודיים (עבריים)", היא קובעת, כי קיימת מסורת תקיפה לסוג התעתיק הנתון של השמות (ליטְרָלי או פּוֹנְטי). לפי סעיף [ג]א הנ"ל בכללי התעתיק של האה"ע, סוג תעתיק זה עדיף.

חלק ב של **שלב ג**:

שאר כללי הכתיב שהופיעו במאמרנו המקורי ואומצו כאן באלגוריתם, נכללים בחלק זה. ראשית דבר, נפרט כללים אלה.

כלל ב: "שמות וכינויים הלקוחים מן התורה נכתבים כפי שהם מופיעים במקור".

כלל זה בוצע באלגוריתם ביחס לשמות מן התנ"ך. אם יש לשם כמה צורות כתיב בתנ"ך, אזי קובעים באמצעות קונקורדנציה² את הצורה הנורמטיבית³ של השם – ומעתה הריהי הפלט של יישום כלל זה.

² א' אבן-שושן, (עורך) (התשמי"א). קונקורדנציה חדשה לתורה נביאים וכתובים. הוצאת קרית-ספר בע"מ, ירושלים.
³ אם כתיב מסוים של השם דומיננטי – הוא ייחשב כנורמטיבי. אם כל צורות הכתיב של השם הנמצאות בתנ"ך מופיעות בשכיחות מאותו סדר גודל – אזי אין כתיב מועדף וכולן תילקחנה.

כלל ג: עוסק בשמות בשפת אידיש. לא היו כאלה ברשימה.
 כלל ד: "בתעתיק של שמות זרים לעברית, האות 'א' משמשת לעתים קרובות כאם-קריאה.
 לדוגמא: השם *Luzzatto* ניתן להיכתב 'לוצטו' או 'לוצאטו'.
 במקרים כאלה השתמשנו בשתי הצורות".
 כלומר, אם ראוי לכתוב את השם גם עם "א" כאם-קריאה, אזי משתמשים בו בשתי הצורות: עם
 אם-קריאה ובלעדיה. כיצד נקבע אם מן הראוי לכתוב שם מסויים גם עם "א" כאם-קריאה?
 האלגוריתם מציע לצורך זה את תהליך 1T, המשתמש (גם כאן) באה"ע כתחליף למומחה:
 תהליך 1T לבירור אפשרות הוספת "א" כאם-קריאה: שם מקום (קהילת) הלידה או הפטירה של
 איש מן הרשימה, ייבדק גם בערכו של האיש, וגם בכל אחת מן ההפניות המצוינות
 במפתח האה"ע עבור שם זה:

- אם יימצא השם עם הוספה של "א" כאם-קריאה – ראייה בידינו שאפשר להשתמש
 גם בצורה שעם אם-הקריאה.

- אם לא תימצא צורה כזאת – אין ראייה בידינו לכך.

האפשרות ההפוכה פשוטה הרבה יותר:

2T – אפשרות השמטת "א" כאם-קריאה: "א" המשמשת כאם-הקריאה בתעתיק העברי של שם
 לועזי, היא תוספת שתפקידה רק להקל על הקריאה. כיוון שאין היא אלא תוספת, אפשר
 גם להשמיטה.

כלל ה: שם מקום בו ההברה המסיימת קמוצה, יסתיים באות "א".

עניין זה נזכר ב"כללי הכתיב והתעתיק" של שמות לועזיים שבאה"ע (כרך א, עמ' 42), ומיושם שם
 במקרים שבהם קיימת מסורת תקיפה כזאת. אבל, בתדפיס הראשון של המאמר שלנו – שכלל גם
 שמות מקומות – נקבע בעמוד 13, כי קוננוציה זאת תאומץ בצורה אחידה – ובדיוק כך נעשה
 באלגוריתם.

לאחר שהזכרנו את כללי הכתיב, נשוב לאלגוריתם.

חלק ב של **שלב ג** באלגוריתם הוא קבוצת הפקודות הבאות:

01 = לפי כלל ד: צור תעתיק נוסף על ידי הוספת "א" כאם-קריאה – אם הדבר אפשרי לפי
 תהליך 1T – וקח את שני התעתיקים: עם "א" ובלעדיה.

02 = לפי כלל ד: אם בשם מופיעה "א" כאם-קריאה – צור תעתיק נוסף על ידי השמטת ה"א"
 (לפי 2T), וקח את שני התעתיקים: עם "א" ובלעדיה.

03 = לפי כלל ה: אם ההברה המסיימת את שם המקום קמוצה – סיים אותו באות "א".

04 = לפי כלל ב: אם השם לקוח מן התנ"ך – כתוב אותו לפי התעתיק שבמקור.

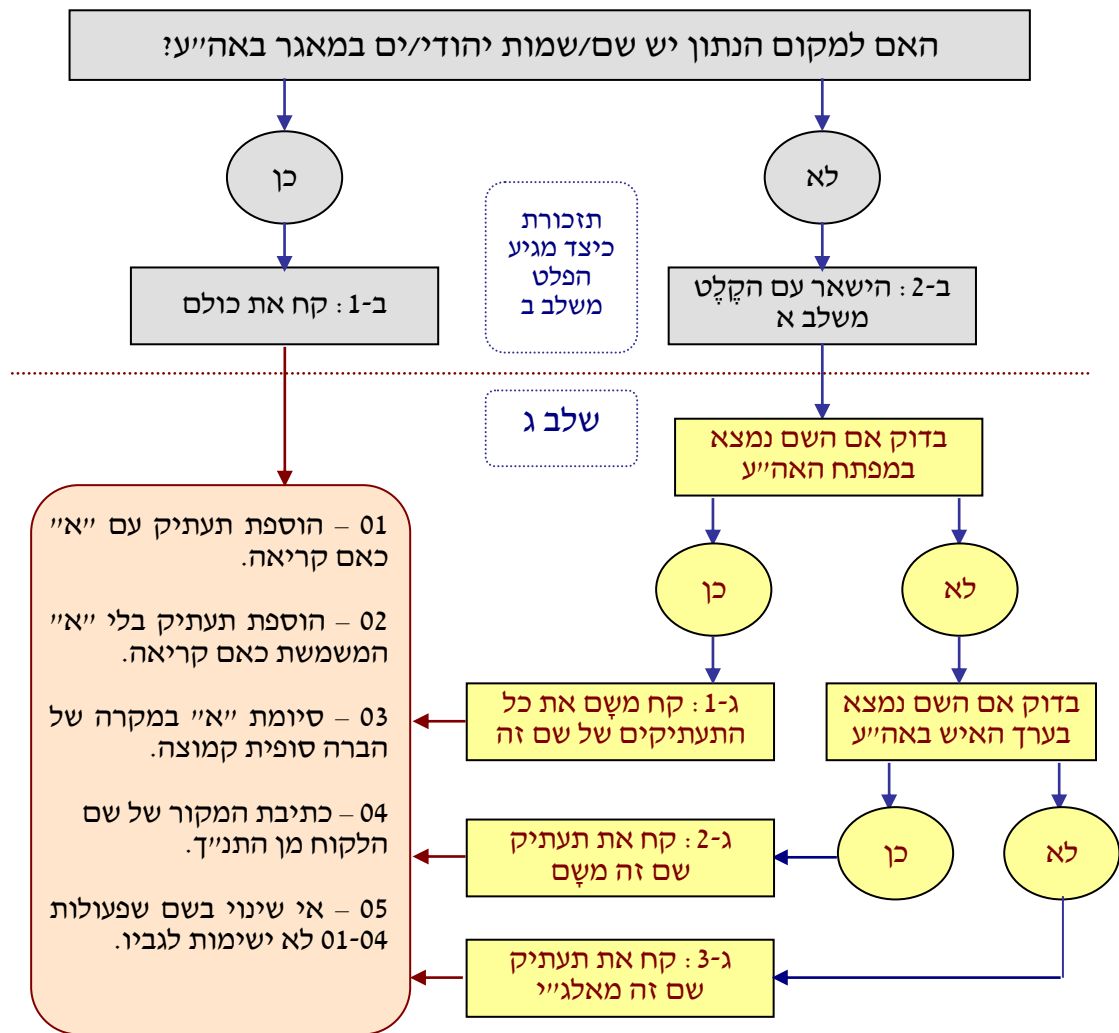
05 = אם פעולות 01-04 אינן ישימות לגבי שם זה – השאר אותו כפי שהוא.

קבוצת פקודות זו, מופעלת על כל שם שקיבלנו בשלב הקודם. דהיינו: השמות היהודיים שנתקבלו

בשלב ב⁴, וכן השמות האחרים שנתקבלו בחלק א של **שלב ג**. **בזה תם האלגוריתם**.

סכמתית ניתן להציג את **שלב ג** על שני חלקיו בתרשים הבא:

שלב ג: קביעת תעתיק השם היהודי של מקום הלידה או הפטירה

⁴ לגבי השמות במקורות יהודיים נקבעה **בשלב ב** הצורה הכוללת בלבד: האם הם נכתבים לפי תעתיק ליטראלי או פונטי, ומאיזה שם לועזי הם נגזרים. לגבי הפרטים – האם הם נכתבים עם או בלי אם-קריאה, "א" בסוף וכו' – הללו נקבעים **בשלב ג**.

ג. פרטים נוספים

1. הערה לשלב א של האלגוריתם:

(א) המידע על מקומות הלידה והפטירה מופיע באלג'יי ובאה"ע בשתי צורות:

(1) במפורש – כגון "פלוני נפטר במקום פלמוני", או ציון סטנדרטי (המצוי באה"ע) בראש

הערך לגבי הלידה והפטירה. כן יש לראות כאמירה מפורשת – ביטויים מן הסוג

"וישב שם עד יומו האחרון", "וישב שם כל ימיו", "והיה שם הרב עד יומו האחרון",

או לגבי לידה – "עיר מולדתו" וכד'.

(2) לעתים המידע אינו כתוב במפורש, אך ניתן להסיק כך מהבנת הנקרא. דוגמא לעניין

פטירה: אם כשמדובר באדם שהתמנה לרבנות בקהילה מסוימת, או שעמד שם בראש

ישיבה, ולא מסופר שעבר משם למקום אחר – סביר מאד שנשאר שם עד סוף ימיו.

אלמלא כן היתה האנציקלופדיה מדווחת שעזב את המקום (במיוחד אם נזכר, כי

בתקופות הנידונות לא היו האנשים ניידים כבימינו). דוגמא לעניין לידה: לגבי מס' 66

ברשימה, רבי שלמה מחלמא, כתוב באלג'יי, כי נולד "לאביו הרב בזאמושטש". כיוון

שאביו היה הרב בזאמושטש, סביר ביותר שהוא נולד בזאמושטש.

(ב) רשימת המקומות התבססה גם על (א) (1) וגם על (א) (2), כלומר, גם על הבנת הנקרא. מן

הבדיקה הבאה מתברר עד כמה נכון היה להסתמך על הבנת הנקרא.

(1) למשל, בדוגמא לגבי רבי שלמה מחלמא: במקרה זה מקבלים אישור להבנת הנקרא

כבר בעמוד הבא באלג'יי, שם כתוב "בעיר מולדתו בזאמושטש".

(2) בסך הכל ישנם 19 מקומות שהוסקו על פי הבנת הנקרא באלג'יי. 12 מקומות מתוכם

אושרו במפורש על ידי האה"ע, 5 מקומות נוספים אושרו על פי הבנת הנקרא באה"ע,

ו-2 מקומות חסרים באה"ע. אין שום מקרה שבו סתרה הבנת הנקרא באלג'יי את

האה"ע. ולהיפך: ישנם 7 מקומות שהוסקו על פי הבנת הנקרא באה"ע - 2 מקומות

מתוכם אושרו במפורש על ידי אלג'יי, ו-5 מקומות נוספים אושרו על פי הבנת הנקרא

באלג'יי.

(3) יתר על כן, מוכח בעליל שאלג'יי סומכת על הקורא שיעשה בעצמו שימוש בהבנת

הנקרא, כדי להסיק פרטים ביוגרפיים. אלמלא כן אין להבין מפני מה נעדר שם

המקום בביוגרפיות מסוימות. למשל, כיצד בערכו של רבי יהוסף הנגיד (מס' 51

ברשימה), ישנו תיאור מפורט של מאורעות חייו, שהתרחשו במקום אחד מסויים,

אשר שמו לא הוזכר בכלל! ההסבר היחיד הוא, שאלג"י מצפה כי הקורא יסיק מן העובדה המצויינת בביוגרפיה – כי רבי יהוסף ירש את כסאו של אביו, רבי שמואל הנגיד – כי כל המסופר שם התרחש בגראנאדה, כמבואר למעיין בביוגרפיה של האב באלג"י.

2. הערה לשלב ב של האלגוריתם:

שימו לב, כי לפי שלב א-1 באלגוריתם קיימת ברירת מחדל לפיה – כאשר יש הסכמה בין האה"ע לאלג"י – נלקח הנתון כפי שהוא מופיע באלג"י. [לדוגמא, עבור מס' 16 ברשימה, אלג"י מציינת "קראקא", ואה"ע – "קראקוב". זה אותו מקום, לכן נלקח הנתון "קראקא" שבאלג"י.] בשלב ב-2 ישנה ברירת מחדל נוספת: במקרה שאין שמות יהודיים במאגר שהוגדר באה"ע – אזי נלקח הנתון שקבלנו בשלב א. [בדוגמא דלעיל, אין במאגר שם יהודי ל"קראקא", כך שהנתון "קראקא" נשאר בעינו.] על רקע זה הועלתה השאלה הבאה הנוגעת לתכנון האלגוריתם.

שאלה: במקרים בהם מופעלות שתי ברירות המחדל גם יחד, נקבע שם המקום לפי אלג"י, אפילו כשאה"ע מופיע שם אחר לאותו מקום. מדוע איננו מעדיפים את האה"ע כ"מומחה" גם במקרים כאלה?

תשובה: בשלב ב המטרה היא לעמוד על השמות היהודיים של הקהילות. האפשרות להגיע לכך אובייקטיבית היא באמצעות האה"ע, לפיה ניתן להגדיר בקלות יחסית מאגר של שמות כאלה, כפי שהוסבר לעיל בחלק ב של האלגוריתם.

"המומחה" (האה"ע) נתבקש "לבדוק": "האם ישנם שמות יהודיים לקהילה שהתקיימה במקום פלוני? ואם כן, מה הם?" – ואכן, זה מה שנעשה.

השאלה היתה מדוע אין אנו מעדיפים את "המומחה" גם במקרה שהתשובה ל"בדיקה" היא שלילית (אין שם יהודי). לפיכך, יהיה על "המומחה" לבדוק גם את החלופה: "אם אין שם יהודי, מהו השם הנוכרי של מקום פלוני?" אבל, באה"ע - "המומחה" – אין כלל קביעות מסוג: "לא קיים שם יהודי למקום פלוני." "המומחה" אינו מסוגל אפוא לענות על החלופה.

בשיטה המכנית בה משמשת האה"ע כמומחה, העדר שמות יהודיים במאגר הנ"ל אינו מצביע בהכרח, שאין שמות כאלה למקום המבוקש (למשל, כותבי ערכי מקומות מסויימים בחרו לציין במפורש שמות במקורות יהודיים, בעוד כותבים אחרים התעלמו מכך).

אומנם, פורמאלית, מתייחס האלגוריתם למצב כזה, כאילו אין למקום המבוקש שמות יהודיים (כי אין תשובה חיובית לשלב ב-1), אך ידוע כי לאמיתו של דבר, יתכן מאד ששמות כאלה

קיימים. כיצד נפעל במצב זה כדי להגדיל את הסיכוי להגיע לשם יהודי? – אנו יודעים כי באלג'יי קיימת נטייה להשתמש בשמות המסורתיים של הקהילות (אולי משום שאנציקלופדיה זו נכתבה עבור קוראים שומרי מסורת). כך, למשל, מציינת אלג'יי את השם "פוזנא" (שהוא השם היהודי) כמקום הלידה של מס' 12 ברשימת האישים, בעוד שהאה"ע מציינת את השם "פוזנן" (שהוא השם הפולני). אלג'יי מציינת את השם "קראקא" (שהוא השם היהודי) עבור מס' 16, בעוד שהאה"ע מציינת את השם "קראקוב" (שהוא השם הפולני). לכן, ברירת המחדל ב-2 משרתת את השאיפה להגיע לשמות יהודיים.

ולשאלת "המומחיות": בנקודה זו לא מדובר בשאלה של מומחיות (בדומה לתחום ההיסטורי או הלשוני), אלא בשאלה של מדיניות (של כותבי המאמרים ושל מערכת האנציקלופדיה), באיזה סוג של שמות לנקוט. לכן אין ברירת המחדל ב-2 עומדת בסתירה לכך שאנו משתמשים באה"ע כמומחה.

3. הערה לשלב ג של האלגוריתם:

(א) בחלקו הראשון של שלב ג אנו פונים למפתח האה"ע על מנת לקבוע את תעתיקי השם שנקבע בשלב ב. הרציונל המנחה כאן, דומה לזה שבהערה הקודמת. השמות הנבדקים הם אלה שבשלב ב לא נמצאה ראייה כי הם "שמות יהודיים", אך אין להסיק בהכרח כי הם אכן אינם כאלה. כפי שהוסבר לעיל (בביאור האלגוריתם, בחלקו הראשון של שלב ג), מכיל המפתח תעתיקי שמות, שחלקם נובע מ"מסורות תקיפות". "מסורת תקיפה" מעידה בעצם על "שם במקורות יהודיים". אומנם, במפתח נתון התעתיק בצורה סתמית, בלי כל ציון איזה תעתיק נובע ממסורת תקיפה, ואיזה – לא. ולכן –

(1) אם יש בידינו "שם במקורות יהודיים" משלב ב, לא נבוא להסתמך על תעתיק הנמצא

סתמית במפתח, שמא אינו נובע ממסורת תקיפה ואינו מייצג שם יהודי. [זו הסיבה שחלקו הראשון של שלב ג אינו מיועד לשמות יהודיים משלב ב (ראה בביאור האלגוריתם, בסוף חלקו הראשון של שלב ג)].

(2) לעומת זאת, אם בידינו שם שלא זוהה כשם יהודי בשלב ב, יתכן כי בכל זאת נצליח

להגיע ל"שם יהודי" בעל מסורת תקיפה, אם נשתמש בתעתיקים הסתמיים שבמפתח.

(ב) תעתיק ייחשב כתעתיק השם הנתון, אם הוא מייצג באופן בסיסי אותה הגייה. ענבל לא

צירף הגדרה זאת לאלגוריתם, אך מתוך המקרים הפרטיים (המנויים בסעיף ד לקמן) ניתן ללמוד

כי השינויים בין התעתיקים השונים לאותו שם מצטמצמים לשינויים בהדגשות ובהטעמות של

התנועות בשם. לדוגמא: טוּדְלָה – טוּדִילָה.

ד. הפעלת האלגוריתם

כאן נפעיל את האלגוריתם לגבי כל אחד מ-66 האישים במדגם של גאנו. הסעיף העוסק באישיות מסוימת יסומן במספר שהוא מספרה הסידורי במדגם. סימון נוסף: "ל" = לידה. "פ" = פטירה.

1. אלג"י ל: נרבונה (מפורש). פ: פושקירא (מפורש).

אה"ע ל: נרבונה (מפורש). פ: פושקירא (מפורש).

(א) לידה: שלב א-1 נותן "נרבונה". שלב ב-1 נותן "נרבונא" (נמצא כשם משפחה יהודי). שלב

ג-01 (הוספה של "א" כאם-קריאה) נותן: "נרבונא", "נארבונא".

(ב) פטירה: שלב א-1 נותן "פושקירא". שלב ב-2 משאיר "פושקירא". בשלב ג-1 מקבלים

"פושקירא", ובשלב ג-03 (סיומת ב"א"): "פושקירא".

2. אלג"י ל: פוסטאט (מפורש). פ: פוסטאט (מפורש).

אה"ע ל: קאהיר (מפורש). פ: קאהיר (מפורש).

(א) במקרה זה הדין לגבי הלידה והפטירה – זהה. השאלה היא, האם אלג"י ואה"ע

מתכוונות לשני מקומות שונים – ואז לפי שלב א-2 ההכרעה כאה"ע – או שמא הן נוקבות

בשני שמות לאותו המקום, ואז התוצאה היא לפי שלב א-1.

נראה הדבר ששני המקורות מתכוונים לאותו המקום. באלג"י כתוב: "בפוסטאט

היא קהיר העתיקה". באה"ע כרך כט ערך "קהיר", עמ' 167 כתוב: "ראשיתה של קהיר

בעיר המבוצרת פסטאט - - - שהתפתחה מאוחר יותר לשכונה הידועה בשם אל-מצר אל

עתיקה או קהיר העתיקה". כלומר, גם לפי אה"ע, פוסטט נקראה מאוחר יותר "קהיר

העתיקה". (אפשר להוכיח זאת גם ממקומות נוספים באה"ע.) לכן מקבלים "פוסטאט" –

לפי שלב א-1. לפי שלב ב-2 נשאר "פוסטאט". שלב ג-1 משאיר "פוסטאט", ולפי שלב

ג-02 (הוספת ווריאנט, שבו משמיטים את אם-הקריאה) מקבלים: "פוסטט", "פוסטאט".

(ב) פטירה: כמו ב(א) מקבלים: "פוסטט", "פוסטאט".

3. אלג"י ל: טודילה (מפורש). פ: לא ידוע.

אה"ע ל: טודילה (מפורש). פ: לא ידוע.

(א) לידה: שלב א-1 נותן "טודילה". שלב ב-2 משאיר את "טודילה". שלב ג-1 נותן⁵

"טודלה". שלב ג-03 נותן: "טודלא".

(ב) פטירה: לפי שלב א-3 המקום "לא ידוע".

⁵ טודילה וטודלה הם שני תעתיקים אפשריים לאותו שם, האחד בכתוב מלא יותר. ראה למשל באלג"י: ר' בנימין מטודילא (עמ' 271).

4. אלג'יי ל: ניישטאדט (מפורש). פ: וויניציאה (מפורש).
 אה'יע ל: נוישטאט (מפורש). פ: וויניציאה (מפורש).
- (א) לידה: שלב א-1 נותן "ניישטאדט". שלב ב-1 נותן (שם משפחה יהודי) "נוישטאדט" ו"נוישטאט". שלב ג-02 נותן: "נוישטדט", "נוישטאדט", "נוישטט" ו"נוישטאט".
- (ב) פטירה: שלב א-1 נותן "וויניציאה". שלב ב-2 משאיר "וויניציאה". לפי ג-1 מקבלים "וויניציאה", "ונציה". לבסוף, לפי ג-03 וג-05 מקבלים: "ויניציאה", "ונציה".
5. אלג'יי ל: לא מצויין. פ: וילנא (מהבנת המקרא).
 אה'יע ל: סלץ (מפורש). פ: וילנה (מפורש).
- (א) לידה: שלב א-2 נותן "סלץ". שלב ב-2 משאיר "סלץ". לפי ג-1 וג-05 מקבלים: "סלץ".
- (ב) פטירה: שלב א-1 נותן "וילנא". שלב ב-2 משאיר "וילנא". לפי שלב ג-1 מקבלים: "וילנה", ולפי ג-03: "וילנא".
6. אלג'יי ל: לא מצויין. פ: מיץ (מהבנת המקרא).
 אה'יע ל: לא מצויין. פ: מץ (מפורש).
- (א) לידה: לפי שלב א-3 המקום "לא ידוע"
- (ב) פטירה: שלב א-1 נותן "מיץ". שלב ב-2 משאיר "מיץ". לפי שלב ג-1, מוצאים במפתח "מיץ" עם הפניה ל"מיץ"⁷. לפי ג-05 מקבלים: "מיץ", "מיץ".
7. אלג'יי ל: ליפשטט (מפורש). פ: פראג (מהבנת הנקרא).
 אה'יע ל: ליפשטאט (מפורש). פ: פראג (מפורש).
- (א) לידה: שלב א-1 נותן "ליפשטט". שלב ב-2 משאיר "ליפשטט". לפי שלב ג-2 מקבלים "ליפשטאט", ושלב ג-02 נותן: "ליפשטט", "ליפשטאט".
- (ב) פטירה: לפי שלב א-1 מקבלים "פראג". בשלב ב-2 נשארו⁸ "פראג". שלב ג-1 נותן "פראג", ושלב ג-01 נותן: "פראג", "פראג".
8. אלג'יי ל: לודמיר (מפורש). פ: לבוב (מהבנת הנקרא).
 אה'יע ל: לודמיר (מפורש). פ: לבוב (מפורש).

⁶ וויניציאה וְנֻצִיָּא הם שני תעתיקים אפשריים לאותו שם, האחד בכתוב מלא יותר.
⁷ אלה שני תעתיקים אפשריים לאותו שם, האחד בכתוב מלא יותר: ראה למשל באלג'יי (עמ' 194) כותרת הערך של ר' אליעזר ממיץ, בה "מיץ" מנוקד בצירי.

⁸ לגבי פראג יש באה"ע שם מן "הספרות הרבנית העתיקה" – "ביהם" – אך שם זה הנו מתקופת הראשונים ואינו לרוונטי לתקופת האישיות הנידונה, ולכן אינו מתאים לתיאור המקום בתקופתו.

- (א) לידה: שלב א-1 נותן "לודמיר". שלב ב-1 נותן⁹: "לאדמר", לודמר". ג-02 וג-05
נותנים: "לדמר", לאדמר", "לודמר".
- (ב) פטירה: שלב א-1 נותן "לבוב". שלב ב-2 משאיר¹⁰ "לבוב". לפי שלב ג-1 וג-05
מקבלים: "לבוב".
9. אלג"י ל: סאלי (מפורש). פ: ירושלים (מפורש).
אה"ע ל: סאלי (מפורש). פ: ירושלים (מפורש).
- (א) לידה: שלב א-1 נותן "סאלי". שלב ב-2 משאיר "סאלי". שלב ג-1 נותן¹¹ "סלא"
ו"סאלי". לפי ג-02 וג-05 מקבלים: "סלא", "סאלי", "סלי".
- (ב) פטירה: לפי שלב א-1: "ירושלים". שלב ב-1 נותן "ירושלים", "ירושלם". שלב ג-04
נותן¹² "ירושלם".
10. אלג"י ל: קולוניא (מפורש). פ: טולידו (מהבנת הנקרא).
אה"ע ל: קולוניא (מפורש). פ: טולדו (מפורש).
- (א) לידה: שלב א-1 נותן "קולוניא". שלב ב-1 נותן¹³ "קולון" ו"קולוניא", וכך מקבלים
בשלב ג-03 וג-05: "קולון", "קולוניא".
- (ב) פטירה: שלב א-1 נותן "טולידו". שלב ב-1 נותן "טולידו", טוליטולה", "טולדו". לפי
ג-05 וג-03 מקבלים: "טולידו", "טוליטולה", "טולדו".
11. אלג"י ל: שפירא (מהבנת הנקרא). פ: רגינשבורג (מהבנת הנקרא).
אה"ע ל: שפירא (מהבנת הנקרא). פ: רגנסבורג (מהבנת הנקרא).
- (א) לידה: שלב א-1 נותן "שפירא". שלב ב-1 נותן "שפיירא", "שפירא", אשפירא",
"שפייער", "שפיר". לפי שלב ג-05 מקבלים: "שפיירא", "שפירא", "אשפירא",
"שפייער", "שפיר".

⁹ ערך המקום באה"ע הוא "ולדימיר-וולניסקי".

¹⁰ באה"ע, בערך "לבוב", אין שם במקורות יהודיים. ואין לטעות במה שכתוב שם: "יידית – לעמבערג", שכן יידית
לחוד ושם במקורות יהודיים לחוד: ראה, למשל, בערך "מדזיבוז" (מקום פטירה של מס' 24 ברשימה) שכתוב שם:
בפי היהודים – מזיבוז, יידית – מעזשבעזש".

¹¹ אלו שתי אפשרויות לאותו שם, האחת בכתוב מלא יותר: ראה "סלא" בסגול (אה"ע כרך כד עמ' 403), ו"סאלי"
בצירי (אה"ע כרך יח עמ' 422).

¹² רק 5 פעמים בתנ"ך כתוב "ירושלים" בכתוב מלא ולמעלה מ-600 פעמים "ירושלם". הכתיב הנורמטיבי בתנ"ך הוא
אפוא "ירושלם".

¹³ "קולון" נלקח, כי במפתח האה"ע שם זה מופיע כקשור לעיר קלן (קולוניא), וגם כשם משפחה יהודי: ר' יוסף קולון.
לכאורה זו טעות, כי באלג"י עמ' 808, בביוגרפיה של ר' יוסף קולון, כתוב: "השם 'קולון' (שמשמעותו 'יונה') אינו
ברור למדי". וכן, מוצאו של ר' יוסף קולון היה מצרפת ולא מגרמניה. לכן אין לכאורה קשר בין שמו לקלן. משום כך,
נראה היה כי נכון יותר להתקדם במסלול הבא: שלב ב-2 משאיר "קולוניא", שלב ג-1 נותן "קולוניא", ולבסוף לפי
ג-03 מקבלים: "קולוניא". אבל הרולד גאנו החליט ליישם את האלגוריתם כפי שהוא.

- (ב) פטירה: שלב א-1 נותן "רגינשבורג". שלב ב-2 משאיר¹⁴ "רגינשבורג". לפי ג-1 וג-05 מקבלים: "דגנסבורג".
12. אלג'י ל: כנראה פוזנא (מפורש). פ: פראג (מפורש).
אה"ע ל: פוזנן (מפורש). פ: פראג (מפורש).
- (א) לידה: לפי שלב א-1 קובעים "פוזנא". בשלב ב-2 נשאר "פוזנא". לפי ג-3 וג-05 מקבלים: "פוזנא".
- (ב) פטירה: לגבי "פראג" ראה מסי' 7 לעיל: "פראג", "פראג".
13. אלג'י ל: קראקא (מפורש). פ: הקהילה המשולשת אה"ו (מפורש), אלטונא (מהבנת הנקרא).
אה"ע ל: פינטשוב (מפורש). פ: אלטונה (מפורש), אה"ו (מהבנת הנקרא).
- (א) לידה: לפי שלב א-2 נקבע "פינטשוב". לפי ב-2 נשאר "פינטשוב", ולפי ג-1 וג-05 מקבלים: "פינצ'וב".
- (ב) פטירה: אין כאן מחלוקת בין אלג'י לאה"ע, ואף לא סתירה בין המפורש למשתמע. שתיהן מסכימות כי האיש היה עד פטירתו בעיר אלטונה, אך *הקהילה* היתה קהילה משותפת לקהילות אלטונא-המבורג-וונדסבק, אשר נקראה "אה"ו" (ראשי תיבות שלהן). להבהרת מקרה מיוחד זה, נצטט מאה"ע כרך ג עמ' 525 ערך "אלטונה" כי "חיייה הרוחניים של קהילת אלטונה קשורים בתולדות אה"ו. באלטונה היה מושב האב"ד של אה"ו, ובה היתה הישיבה שעל ידו וכן בית-הדין של הרב לשלוש הקהילות." וכי רק בתקופה מאוחרת לענייננו, "משבטלה ברית-אה"ו (1811), החזיקה אלטונה רבנים משלה". על כן, בשלב א-1 מתקבל גם "אלטונא" וגם "אה"ו". שלב ב-1 מאשר את "אה"ו", ושלב ב-2 את "אלטונא". בשלב ג-1 מקבלים: "אלטונה", ולפי ג-03 וג-05 מקבלים: "אלטונא", "אה"ו".
14. אלג'י ל: לא מצויין. פ: קראקא (מפורש).
אה"ע ל: לובלין (מפורש). פ: קראקא (מפורש).
- (א) לידה: לפי שלב א-2: "לובלין". לפי ב-2 נשאר "לובלין". לפי ג-1 וג-05 מקבלים: "לובלין".
- (ב) פטירה: לפי שלב א-1 מקבלים "קראקא". שלב ב-2 משאיר "קראקא". שלב ג-1 נותן "קראקא", ולפי ג-02 מקבלים: "קראקא", "קראקא".

¹⁴ השם "רגנסבורג בצלאלי", הנמצא במפתח, אינו מצביע על שם משפחה יהודית כי אם על טעות: המפתח מפנה לערכו בשמו האמיתי "רנשבורג" – ומבואר שם, כי הוא נקרא על שם העיר רונשבורג בפולניה...

15. אלג'יי ל: לא מצויין. פ: לבוב (מהבנת הנקרא).
 אה"ע ל: לובלין (מפורש). פ: לבוב (מפורש).
 (א) לידה: לגבי "לובלין" ראה מס' 14. מקבלים: "לובלין".
 (ב) פטירה: לגבי "לבוב" ראה מס' 8. מקבלים: "לבוב".
16. אלג'יי ל: לובלין (מפורש). פ: קראקא (מפורש).
 אה"ע ל: לובלין (מפורש). פ: קראקוב (מפורש).
 (א) לידה: לפי שלב א-1 נקבע "לובלין". ההמשך כמו במס' 14. מקבלים: "לובלין".
 (ב) פטירה: לפי שלב א-1 נקבע "קראקא". ההמשך כמו במס' 14. מקבלים: "קראקא",
 "קראקא".
17. אלג'יי ל: ולרשטיין (מפורש). פ: קראקא (מהבנת הנקרא).
 אה"ע ל: ולרשטיין (מפורש). פ: קראקוב (מפורש).
 (א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "ולרשטיין". בעקבות ב-2 נשאר "ולרשטיין". ולפי ג-2
 וג-05 מקבלים: "ולרשטיין".
 (ב) פטירה: כמו במס' 16, מקבלים: "קראקא", קראקא".
18. אלג'יי ל: גירונה (מפורש). פ: טולידו (מפורש).
 אה"ע ל: גרונה (מהבנת הנקרא). פ: טולדו (מפורש).
 (א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "גירונה". לפי ב-1 מתקבלים: "גירונדה", "גירונה",
 "גירונה". בשלב ג-03 מקבלים: "גירונדה", "גירונדה", "גירונדה".
 (ב) פטירה: לגבי "טולידו" ראה מס' 10. מקבלים: "טולידו", "טולידו", "טולידו".
19. אלג'יי ל: לא מצויין. פ: צפת (מפורש).
 אה"ע ל: ספק טולדו (מפורש). פ: צפת (מפורש).
 (א) לידה: לפי שלב א-3 נקבע "אינו ידוע".
 (ב) פטירה: שלב א-1 נותן "צפת". לפי ב-1 מתקבל "צפת", ולבסוף, לפי ג-04 נקבע:
 "צפת".
20. אלג'יי ל: אפטא (מפורש). פ: פראג (מפורש).
 אה"ע ל: אפטא (מפורש). פ: פראג (מפורש).
 (א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "אפטא". בשלב ב-1 נשאר "אפטא". לפי ג-05 נקבע
 "אפטא".

- (ב) פטירה: לגבי "פראג", ראה מס' 7. מקבלים: "פרג", "פראג".
21. אלג'י ל: קראקא (מפורש). פ: אופיבאך (מפורש).
 אה"ע ל: קראקא (מפורש). פ: אופנבך (מפורש).
- (א) לידה: לגבי "קראקא", ראה מס' 14. מקבלים: "קרקא", "קראקא".
- (ב) פטירה: לפי שלב א-1 מקבלים "אופיבאך". לפי ב-1 מתקבל "אופנבך". לפי שלב ג-01 מקבלים: "אופנבך", "אופנבאך".
22. אלג'י ל: רומרוג (מפורש). פ: לא מצויין.
 אה"ע ל: לא מצויין. פ: לא מצויין.
- (א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "רומרוג". לפי ב-2 נשאר "רומרוג". לפי ג-3 וג-05 מתקבל: "רומרוג".
- (ב) פטירה: לפי שלב א-3 המקום "לא ידוע".
23. אלג'י ל: קלעה חמאד (מפורש). פ: אליסאנה (מפורש).
 אה"ע ל: קלעת חמאד (מפורש). פ: אליסאנה (מפורש).
- (א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל¹⁵ "קלעה חמאד". לפי שלב ב-2 נשאר "קלעה חמאד". לפי ג-3 נשאר "קלעה חמאד". "קלעה חמד".
- (ב) פטירה: לפי שלב א-1 מתקבל "אליסאנה". בשלב ב-1 מתקבל "לזינה". לפי ג-03 מתקבל: "לזינא".
24. אלג'י ל: אקופ (מפורש). פ: מזיבוז' (מפורש).
 אה"ע ל: אוקופ (מפורש). פ: מזיבוז' (מפורש).
- (א) לידה: לפי שלב א-1 נקבע "אקופ". לפי שלב ב-2 נשאר "אקופ". לפי ג-3 וג-05 מקבלים: "אקופ".
- (ב) פטירה: לפי שלב א-1 מתקבל "מזיבוז'". לפי שלב ב-1 נשאר "מזיבוז'". לפי ג-05 מקבלים: "מזיבוז'".
25. אלג'י ל: וורמיזא (מפורש). פ: אנזיסהים (מפורש).
 אה"ע ל: וורמס (מפורש). פ: אנזיסהיים (מפורש).
- (א) לידה: ראשית יש לדעת כי אלו שני שמות לאותו מקום. לפי שלב א-1 מתקבל "וורמיזא". בשלב ב-1 מקבלים: "וורמשא", "וירמישא", "וורמיזא", "וירמיזא",

¹⁵ קיימת אפשרות כי בנוסח "קלעה חמאד" חלה טעות (אולי טעות דפוס) וצ"ל "קלעת חמאד", כמו באה"ע. אבל הרולד גאנו החליט ליישם את האלגוריתם כפי שהוא.

"גרמיזא", "וורמס". לבסוף, לפי ג-05 מקבלים: "וורמשא", "וירמישא",
 "ורמיזא", "וירמיזא", "גרמיזא", "וורמס".

(ב) פטירה: לפי שלב א-1 מתקבל "אנויסהים". כך נשאר בשלב ב-2. ולפי ג-1 וג-05
 מתקבל: "אנויטהים".

26. אלג'י ל: פראג (מפורש). פ: פוזן (מפורש).

אה"ע ל: פראג (מפורש). פ: פוזנאן (מפורש).

(א) לידה: לגבי "פראג" ראה מס' 7: "פרג", "פראג".

(ב) פטירה: אלו שני שמות לאותו מקום. לפי שלב א-1 מתקבל "פוזן". כך נשאר בשלב
 ב-2. בשלב ג-1 וג-05 מתקבל: "פוזן".

27. אלג'י ל: קראקא (מפורש). פ: קראקא (מהבנת הנקרא).

אה"ע ל: קראקוב (מפורש). פ: קראקוב (מהבנת הנקרא).

(א) לידה: לגבי "קראקא" ראה מס' 16. מתקבל: "קרקא", "קראקא".

(ב) פטירה: "קרקא", "קראקא".

28. אלג'י ל: פאדובה (מפורש). פ: עכו (מפורש).

אה"ע ל: פאדובה (מפורש). פ: כפר יאסיף (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "פאדובה". בשלב ב-1 מתקבל "פאדוא". לפי ג-02
 מקבלים: "פאדוא", "פאדוא".

(ב) פטירה: לפי שלב א-2 מתקבל "כפר יאסיף". כך נשאר בשלב ב-2, ובשלב ג-1. בשלב
 ג-02 מקבלים: "כפר יסיף", "כפר יאסיף".

29. אלג'י ל: קורדובה (מפורש). פ: פוסטאט (מהבנת הנקרא).

אה"ע ל: קורדובה (מפורש). פ: פוסטאט (מהבנת הנקרא).

(א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "קורדובה". כך נקבע גם בשלב ב-1. בשלב ג-03
 מקבלים: "קורדובא".

(ב) פטירה: לפי שלב א-1 מתקבל "פוסטאט". כך נשאר בשלב ב-2. שלב ג-1 משאיר
 "פוסטאט", ולפי שלב ג-02 מקבלים: "פוסטוט", "פוסטאט".

30. אלג'י ל: לא מצויין. פ: לבוב (מהבנת הנקרא).

אה"ע ל: לא מצויין. פ: לבוב (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-3, מקום הלידה "לא ידוע".

(ב) פטירה: לגבי "לבוב", ראה מס' 8: "לבוב".

31. אלג'י ל: אמסטיביו (מפורש). פ: הלישווא (מפורש).

אה"ע ל: אמסטיבאו (מפורש). פ: הלישווי (מפורש).

(א) לידה: לפי א-1 נלקח "אמסטיביו", וכך נשאר לאחר ב-2. לפי ג-3 וג-05 מקבלים: "אמסטיביו".

(ב) פטירה: לפי א-1 מתקבל "הלישווא", וכך נשאר לאחר שלב ב-2. לפי ג-3 וג-05 מקבלים: "הלישווא".

32. אלג'י ל: טרוייש (מפורש). פ: טרוייש (מפורש).

אה"ע ל: טרואה (מפורש). פ: טרואה (מפורש).

(א) לידה: ראשית, יש לדעת כי אלה שני שמות לאותו מקום. לפי שלב א-1 מתקבל "טרוייש", וכך נקבע גם בשלב ב-1. בשלב ג-05 מקבלים: "טרוייש".

(ב) פטירה: "טרוייש".

33. אלג'י ל: ספק פוזנא ספק בריסק (מפורש). פ: לובלין (מפורש).

אה"ע ל: ספק פוזנאן (מפורש). פ: לובלין (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-3 המקום "אינו ידוע".

(ב) פטירה: לגבי "לובלין", ראה מס' 14: "לובלין".

34. אלג'י ל: קראקא (מפורש). פ: אוסטרעהא (מפורש).

אה"ע ל: קראקה (מפורש). פ: אוסטרעהא (מפורש).

(א) לידה: לגבי "קראקא", ראה מס' 14: "קראקא", "קראקא".

(ב) פטירה: לפי שלב א-1 מתקבל "אוסטרעהא". כך נשאר בשלב ב-2. לפי שלב ג-1 מתקבל "אוסטרעהא", ולפי ג-01 מקבלים: "אוסטרעהא", "אוסטרעהא".

35. אלג'י ל: לא מצויין. פ: נרבוניא (מהבנת המקרא).

אה"ע ל: נרבוניא (מפורש). פ: נרבוניא (מהבנת המקרא).

(א) לידה: לפי א-2 מתקבל "נרבוניא". ההמשך כמו במס' 1, ומקבלים: "נרבוניא", "נארבוניא".

(ב) פטירה: "נרבוניא", "נארבוניא".

36. אלג'י ל: ירושלים (מפורש). פ: ירושלים (מפורש).

אה"ע ל: ספק ירושלים ספק חברון (מפורש). פ: ירושלים (מפורש).

(א) לידה: לפי א-3 המקום "אינו ידוע".

(ב) פטירה: כמו במס' 9, מתקבל: "ירושלם".

37. אלג'יי ל: לא מצויין¹⁶. פ: פאסטוב (מהבנת המקרא).

אה"ע ל: לא מצויין. פ: פאסטוב (מפורש).

(א) לידה: לפי א-3 המקום "לא ידוע".

(ב) פטירה: לפי שלב א-1 מתקבל "פאסטוב", כך נשאר בשלב ב-2. בשלב ג-1 מתקבל

"פסטוב", ולפי ג-01 מקבלים: "פסטוב", "פאסטוב".

38. אלג'יי ל: קשטיליה (מפורש). פ: בים (מפורש, לפי אגדה).

אה"ע ל: קשטיליה (מפורש). פ: בים (מפורש, לפי אגדה).

(א) לידה: "קשטיליה" אינו שם עיר או קהילה אלא שם ארץ. לכן לפי א-3 המקום "אינו

ידוע".

(ב) פטירה: ה"ים" אינו שם מקום, לכן לפי א-3 המקום "אינו ידוע".

39. אלג'יי ל: קארלין (מפורש). פ: קארלין (מהבנת המקרא).

אה"ע ל: לא מצויין. פ: קארלין (מהבנת המקרא).

(א) לידה: לפי א-1 מתקבל "קארלין". כך נשאר בשלב ב-2. בשלב ג-1 מתקבל "קרלין".

בשלב ג-01 מקבלים: "קרלין", "קארלין".

(ב) פטירה: כנ"ל, מקבלים: "קרלין", "קארלין".

40. אלג'יי ל: לא מצויין. פ: קראקא (מפורש).

אה"ע ל: לא מצויין. פ: קראקא (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-3 המקום "לא ידוע".

(ב) פטירה: כמו במס' 14: "קרקא", "קראקא".

41. אלג'יי ל: וורמס (מפורש). פ: פראג (מפורש).

אה"ע ל: וורמס (מפורש). פ: פראג (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "וורמס". ההמשך כמו במס' 25, ומקבלים: "וורמשא",

"וירמיישא", "ורמיזא", "וירמיזא", "גרמיזא", "וורמס".

(ב) פטירה: כמו במס' 7 מקבלים: "פראג", "פראג".

¹⁶ באנציקלופדיה כתוב כי הוא נולד לאביו, המגיד ממזריטש. אך אין להסיק מכך כי הוא שנוולד במזריטש. אבל, ר' אברהם נולד בשנת התק"א, ואילו אביו "המגיד" התיישב במזריטש רק אחרי מות הבעש"ט בהתק"ך. כוונת האנצ'י היא שהוא נולד לאביו המפורסם בכינויו "המגיד ממזריטש".

42. אלג'יי ל: קהיר (מפורש). פ: קהיר (מהבנת הנקרא).

אה"ע ל: קאהיר (מפורש). פ: קאהיר (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "קהיר". כך נשאר בשלב ב-2. לפי שלב ג-1 מתקבל

"קהיר", ובשלב ג-01 מקבלים: "קהיר", "קאהיר".

(ב) פטירה: כנ"ל, מקבלים: "קהיר", "קאהיר".

43. אלג'יי ל: וינציה (מפורש). פ: לונדון (מפורש).

אה"ע ל: ונציה (מפורש). פ: לונדון (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "וינציה". כך נשאר בשלב ב-2. בשלב ג-1 מקבלים

"ונציה", "וינציאה", ולפי ג-03 מקבלים: "ונציא", "וינציאה".

(ב) פטירה: לפי שלב א-1 מתקבל "לונדון". כך נשאר בשלב ב-1. בשלב ג-05 מקבלים:

"לונדון".

44. אלג'יי ל: חברון (מפורש). פ: טבריה (מפורש).

אה"ע ל: חברון (מפורש). פ: טבריה (מהבנת המקרא).

(א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "חברון". כך נשאר בשלב ב-1. בשלב ג-04 מקבלים:

"חברון".

(ב) פטירה: לפי שלב א-1 מתקבל "טבריה". כך נשאר בשלב ב-1. בשלב ג-03 מקבלים:

"טבריא".

45. אלג'יי ל: קושטא (מפורש). פ: אזמיר (מהבנת המקרא).

אה"ע ל: קושטה (מפורש). פ: אזמיר (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "קושטא". בשלב ב-1 מתקבלים: "קושטנטיניה",

"קושטנטינה", "קושטנדינא", "קושטא". בשלב ג-03 מקבלים: "קושטנטינא",

"קושטנטינא", "קושטנדינא", "קושטא".

(ב) פטירה: לפי שלב א-1 מתקבל "אזמיר". כך נשאר בשלב ב-2. בשלב ג-1 מקבלים:

"אזמיר".

46. אלג'יי ל: לא מצויין. פ: קאהיר (מהבנת הנקרא¹⁷).
- אה"ע ל: לא מצויין¹⁸. פ: לא מצויין.
- (א) לידה: לפי א-3 המקום "לא ידוע".
- (ב) פטירה: לפי א-1 מתקבל "קאהיר", וכן נשאר בשלב ב-2. בשלב ג-1 מתקבל "קהיר", ובשלב ג-01 מקבלים: "קהיר", "קאהיר".
47. אלג'יי ל: לא מצויין. פ: שאלוניקי (מהבנת הנקרא).
- אה"ע ל: סלוניקי (מפורש). פ: סלוניקי (מפורש).
- (א) לידה: לפי שלב א-1 נקבע "סלוניקי". בשלב ב-1 מתקבלים: "שאלוניקי", "תיסאלוניקי". לפי ג-02 מקבלים: "שלוניקי", "שאלוניקי", "תיסאלוניקי", "תיסאלוניקי".
- (ב) פטירה: כנ"ל, מקבלים: "שלוניקי", "שאלוניקי", "תיסאלוניקי", "תיסאלוניקי".
48. אלג'יי ל: לא מצויין. פ: וורמיזא (מפורש).
- אה"ע ל: לייפניק (מפורש). פ: וורמס (מפורש).
- (א) לידה: לפי שלב א-2 מתקבל "לייפניק", וכן נשאר בשלב ב-1. בשלב ג-05 מקבלים: "לייפניק".
- (ב) פטירה: לגבי "וורמיזא", כמו במס' 25 לגבי "וורמיזא", מקבלים: "וורמזא", "וורמיזא", "ורמיזא", "וירמיזא", "גרמיזא", "וורמס".
49. אלג'יי ל: שידלובצי (מפורש). פ: ירושלים (מפורש).
- אה"ע ל: דובנו (מפורש). פ: ירושלים (מפורש).
- (א) לידה: לפי שלב א-2 מתקבל "דובנו". בשלב ב-1 מתקבלים: "דובנו", "דובנא". בשלב ג-05 מקבלים: "דובנו", "דובנא".
- (ב) פטירה: לגבי "ירושלים", כמו במס' 9, מקבלים: "ירושלם".
50. אלג'יי ל: אלמדיא (מפורש). פ: ירושלים (מפורש).
- אה"ע ל: אלמדיה (מפורש). פ: ירושלים (מפורש).

¹⁷ באלג'יי כתוב כי הוא חי ופעל בקהיר, ושם היה בית הכנסת הידוע שלו. כן מסופר כי רצה לעלות לארץ ישראל אך נפטר בסופו של דבר במצרים, שם נמצא קברו המפורסם, שאלג'יי מתארת באריכות את מנהג העליה אליו. ואם אין המדובר בקהיר, מוזר ביותר הוא שאלג'יי שכחה לציין היכן מקומו של קבר זה... ואכן, המעיין במקור שממנו העתיקה אלג'יי – הספר "טוב מצרים" – נוכח מיד שהכוונה לקהיר, שכן מחבר ספר זה קורא לקהיר: "מצרים".

¹⁸ אין ביוגרפיה.

- (א) לידה: בשלב א-1 מתקבל "אלמדייא", וכך נשאר בשלב ב-2. לפי ג-2 מתקבל "אלמדיה", ולפי ג-03 מקבלים: "אלמדיא".
- (ב) פטירה: לגבי "ירושלים", כמו במס' 9, מקבלים: "ירושלם".
51. אלג'י ל: לא מצויין. פ: גרנדה (מהבנת הנקרא בצרוף ערכו של אביו).
אה"ע ל: גראנדה (מפורש). פ: גראנדה (מפורש).
- (א) לידה: בשלב א-2 מתקבל "גראנדה". בשלב ב-1 מתקבל "רימון ספרד". בשלב ג-05 מקבלים: "רימון ספרד"¹⁹.
- (ב) פטירה: בשלב א-1 מתקבל "גרנדה". ההמשך כמו ב(א), מקבלים: "רימון ספרד".
52. אלג'י ל: וילנה (מפורש). פ: קראקא (מפורש).
אה"ע ל: וילנה (מפורש). פ: קראקא (מפורש).
- (א) לידה: שלב א-1 נותן "וילנה". שלב ב-2 משאיר "וילנה". לפי שלב ג-1 מתקבל "וילנה", ולפי ג-03 מקבלים: "וילנא".
- (ב) פטירה: לגבי "קראקא", כמו במס' 14, מקבלים: "קראקא", "קראקא".
53. אלג'י ל: צפת (מפורש). פ: קושטא (מפורש).
אה"ע ל: צפת (מפורש). פ: קושטא (מפורש).
- (א) לידה: לגבי "צפת", כמו במס' 19, מקבלים: "צפת".
- (ב) פטירה: לגבי "קושטא", כמו במס' 45, מקבלים: "קושטנטיניא", "קושטנטינא", "קושטנדינא", "קושטא".
54. אלג'י ל: לבוב (מפורש). פ: פרנקפורט דאודר (מפורש).
אה"ע ל: סטריץ (מפורש). פ: פרנקפורט ע"נ אודר (מפורש).
- (א) לידה: שלב א-2 נותן "סטריץ". שלב ב-2 משאיר "סטריץ". לפי שלב ג-2 מקבלים: "סטריץ", ולבסוף, לפי ג-05 מקבלים: "סטריץ".
- (ב) פטירה: שלב א-1 נותן "פרנקפורט דאודר". כך נשאר בשלב ב-2. לפי שלב ג-1 מתקבל "פרנקפורט על נהר אודר", או בקיצור "פרנקפורט". לפי ג-01 מקבלים: "פרנקפורט על נהר אודר", "פראנקפורט על נהר אודר", "פרנקפורט", "פראנקפורט".
55. אלג'י ל: מקדה (מפורש). פ: צפת (מפורש).
אה"ע ל: מקדה (מפורש). פ: צפת (מפורש).

¹⁹ כך מופיע שם זה באה"ע בערך "גרנדה". במקרה זה, שהשם בנוי ממלה עברית "רימון", היה מקום לנקוט "רימון ספרד", אך הרולד גאנו החליט ליישם את האלגוריתם כפי שהוא.

(א) לידה: שלב א-1 נותן "מקדה". שלב ב-2 משאיר "מקדה". לפי שלב ג-2 מתקבל

"מקדה", ולפי ג-03 מקבלים: "מקדא".

(ב) פטירה: לגבי "צפת", כמו במס' 19, מקבלים: "צפת".

56. אלג"י ל: פאס (מפורש). פ: קושטא (מפורש).

אה"ע ל: פאס (מפורש). פ: קושטא (מפורש).

(א) לידה: שלב א-1 נותן "פאס". שלב ב-2 משאיר "פאס", ולפי שלב ג-1 וג-05 מקבלים:

"פס", "פאס".

(ב) פטירה: לגבי "קושטא", כמו במס' 45, מקבלים: "קושטוניא", "קושטוניא",

"קושטוניא", "קושטא".

57. אלג"י ל: מגנצא (מהבנת הנקרא). פ: וורמס (מפורש).

אה"ע ל: מגנצא (מפורש). פ: וורמס (מפורש).

(א) לידה: בשלב א-1 מתקבל "מגנצא". בשלב ב-1 מתקבלים: "מגנצא". לפי שלב ג-01

מקבלים: "מגנצא", "מאגנצא".

(ב) פטירה: לגבי "וורמס", כמו במס' 41, מקבלים: "וורמשא", "וירמיישא",

"וירמיזא", "וירמיזא", "גרמיזא", "וורמס".

58. אלג"י ל: אלטונא (מפורש). פ: אלטונא (מפורש).

אה"ע ל: אלטונה (מפורש). פ: אלטונה (מפורש).

(א) לידה: בשלב א-1 מתקבל "אלטונא". בשלב ב-1 מתקבלים: "אלטונא", "אה"ו" (ראה

לעיל מס' 13). בשלב ג-1 מקבלים: "אלטונה", ולפי ג-03 וג-05 מקבלים: "אלטונא",

"אה"ו".

(ב) פטירה: כנ"ל, מקבלים: "אלטונא", "אה"ו".

59. אלג"י ל: גלוגא (מהבנת הנקרא). פ: האמבורג, קהילת אה"ו (מהבנת הנקרא).

אה"ע ל: לא מצויין. פ: נפטר כרבה של אה"ו.

(א) לידה: בשלב א-1 מתקבל "גלוגא", וכך נשאר לפי שלב ב-2. ולפי ג-3 וג-05 מקבלים:

"גלוגא".

(ב) פטירה: ראה לפי מס' 13, כי אין כאן מחלוקת: הוא היה בהאמבורג שהיתה שייכת

לקהילת אה"ו. לפי א-1 לוקחים "האמבורג", "אה"ו". שלב ב-1 מאשר את "אה"ו", ושלב

ב-2 את "האמבורג". בשלב ג-1 מקבלים: "המבורג", ולפי ג-01 וג-05 מקבלים:

"המבורג", "האמבורג", "אה"ו".

60. אלג"י ל: קראקא (מפורש). פ: ניקולסבורג (מפורש).

אה"ע ל: לא מצויין²⁰. פ: לא מצויין.

(א) לידה: לפי שלב א-1 נקבע "קראקא". ההמשך כמו במס' 14, ומקבלים: "קראקא", "קראקא".

(ב) פטירה: לפי שלב א-1 נקבע "ניקולסבורג". כך נשאר בשלב ב-2, ולפי ג-1 וג-05 מקבלים: "ניקולסבורג".

61. אלג"י ל: אמשטרדם (מפורש). פ: מנטובה (מפורש).

אה"ע ל: אמסטרדם (מפורש). פ: מנטובה (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-1 מקבלים "אמשטרדם", ולפי שלב ב-1 מתקבל "אמשטרדאם", "אמסטרדם". לפי ג-01 וג-02 מקבלים: "אמשטרדם", "אמשטרדאם", "אמסטרדם" "אמסטרדאם".

(ב) פטירה: לפי שלב א-1 מקבלים "מנטובה", וכך נשאר לפי שלב ב-2. לפי שלב ג-1 נשאר "מנטובה", ולפי ג-01 וג-03 מקבלים: "מנטובה", "מאנטובה".

62. אלג"י ל: קיידן (מפורש). פ: ברודי (מפורש).

אה"ע ל: קיידאן (מפורש). פ: ברודי (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-1 מקבלים "קיידן", וכך נשאר לפי שלב ב-2. לפי שלב ג-1 מתקבל "קיידאן", ולפי ג-02 מקבלים: "קיידן", "קיידאן".

(ב) פטירה: לפי שלב א-1 מקבלים "ברודי", וכך נשאר²¹ לפי שלב ב-2. גם בשלב ג-1 וג-05 מקבלים: "ברודי".

63. אלג"י ל: וינציה (מפורש). פ: רוויגו (מפורש).

אה"ע ל: ונציה (מפורש). פ: רוויגו (מפורש).

(א) לידה: לגבי "וינציה", כמו במס' 43, מקבלים: "ונציה", "ויניציאה".

(ב) פטירה: לפי שלב א-1 מתקבל "רוויגו". כך גם נשאר בשלב ב-1, ולאחר שלב ג-05, ומקבלים: "רוויגו".

64. אלג"י ל: פיררה (מפורש). פ: סמוך לריגיו (מפורש).

אה"ע ל: פיררה (מפורש). פ: לא מצויין.

²⁰ אין ביוגרפיה.

²¹ יש במפתח האה"ע שם משפחה יהודי "ברודי", אך לא ברור אם הוא מתייחס למקומנו: לפחות שניים מן הנקראים כך נקראו על שם מקום אחר – אוונגרש-ברוד. למעשה, אין זה משנה לגבי הפלט, כי בכל מקרה מקבלים "ברודי".

(א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "פִּירְרָה", וכך נשאר²² בשלב ב-2. לפי שלב ג-1 מתקבל "פררה", ולפי ג-01 וג-03 מקבלים: "פררא", "פרראא".

(ב) פטירה: לפי א-1 מתקבל "ריגיו", ולפי ב-1 מקבלים "רגיו". כך נשאר בשלב ג-05, ומקבלים: "רג'ו".

65. אלג'י ל: שרעב (מפורש). פ: ירושלים (מהבנת הנקרא).
אה"ע ל: צנעא (מפורש). פ: ירושלים (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-2 מתקבל "צנעא". כך נשאר בשלב ב-2. לפי ג-1 וג-05 מקבלים: "צנעא".

(ב) פטירה: לגבי "ירושלים", כמו במס' 9, מקבלים: "ידושלם".

66. אלג'י ל: זאמושטש (מפורש). פ: שאלוניקי (מפורש).
אה"ע ל: זמושץ' (מפורש). פ: סאלוניקי (מפורש).

(א) לידה: לפי שלב א-1 מתקבל "זאמושטש", ובשלב ב-1 - "זמושץ'". בשלב ג-01 מקבלים: "זמושץ'", "זאמושץ'".

(ב) פטירה: לגבי "שאלוניקי", כמו במס' 47, מקבלים: "שלוניקי", "שאלוניקי", "תיסלוניקי", "תיסאלוניקי".

ה. מדגם הקהילות

יישום האלגוריתם קבע אוסף שמות אשר פורטו בסעיף ד. כדי לבטא את שמות הקהילות היהודיות (ראה סעיף 2 במבוא דלעיל) נשתמש בכל שם מאוסף זה בשלוש צורות:

1. השם כשלעצמו. למשל: "וילנא".

2. השם עם הקידומת "קהל". למשל: "קהל וילנא".

3. השם עם הקידומת "קהלת". למשל: "קהלת וילנא".

אוסף כל הביטויים המתקבלים בדרך זו יכונה "אוסף שמות הקהילות".

"מדגם הקהילות" הוא קבוצה של זוגות ביטויים. בכל זוג – הביטוי הראשון הוא שם או

כינוי של אחד מ-66 האישים הכלולים בשני המדגמים הגדולים שלנו, ואילו הביטוי השני הוא שם הקהילה בו נולד או נפטר כפי שנקבע ב"אוסף שמות הקהילות".

²² שימו לב, כי שם המשפחה הנמצא במפתח האה"ע - פִּירְרָה – מתייחס לספרד, ואינו קשור לשם האיטלקי פִּירְרָה.

גם לגבי מדגם זה – כמו לגבי שני המדגמים הגדולים שלנו – המדידה נעשית אך ורק לגבי

ביטויים בני 5-8 אותיות, ואלה מוצגים בטבלה הבאה. מוצגים בה השמות והכינויים וכן שמות הקהילות המתאימים לכל אישיות. כל שם או כינוי של אישיות מסוימת, עם שם הקהילה ה"שייך" לה, מהווים זוג במדגם. למשל, [הראב"ד, נרבונא]. אם כן, טבלה זו מציגה בצורה מקוצרת את מדגם הקהילות.

טבלה 1: הצגה מקוצרת למדגם הקהילות

שם	שם הקהילה
1 רבי אברהם, הראב"ד	נרבונא, נארבונא, פושקירא
2 רבי אברהם	פוסטט, קהל פוסטט, פוסטאט
3 רבי אברהם, בן עזרא, אבן עזרא, הראב"ע	טודלא, קהל טודלא
4 רבי אליהו, הבחור, בעל הבחור	נוישטדט, נוישטאדט, נוישטט, נוישטאט, ויניציאה, ונציא, קהל ונציא
5 רבי אליהו, הגאון	קהל סלץ, קהלת סלץ, וילנא, קהל וילנא
6 רבי גרשון, הגרשני	קהל מיץ, קהלת מיץ, קהל מץ, קהלת מץ
7 רבי דוד, דוד גנז, דוד גאנז, צמח דוד	ליפשטט, ליפשטאט, קהל פרג, קהלת פרג, קהל פראג, קהלת פראג
8 רבי דוד, דוד הלוי, בעל הט"ז	קהל לדמר, קהלת לדמר, לאדמר, קהל לאדמר, לודמר, קהל לודמר, קהל לבוב, קהלת לבוב
9 רבי חיים, בן עטר, אבן עטר, אור החיים	קהל סלא, קהלת סלא, קהל סלי, קהלת סלי, קהל סאלי, קהלת סאלי, ירושלם
10 רבי יהודה	קולוניא, קולון, קהל קולון, טולידו, טוליטולא, טולדו, קהל טולדו
11 רבי יהודה	שפירא, שפירא, קהל שפירא, אשפירא, שפייער, קהל שפיר, קהלת שפיר, רגנסבורג
12 רבי יהודה, רבי ליוא, המהר"ל, מהר"ל מפרג	פוזנא, קהל פוזנא, קהל פרג, קהלת פרג, קהל פראג, קהלת פראג
13 רבי יונתן, איבשיץ, בעל התמים	פינצ'וב, אלטונא, קהל אה"ו, קהלת אה"ו
14 רבי יהושע, רבי העשיל	לובלין, קהל קרקא, קהלת קרקא, קראקא, קהל קראקא
15 רבי יהושע, בעל הסמ"ע	לובלין, קהל לבוב, קהלת לבוב
16 רבי יואל, סירקש, בעל הב"ח	לובלין, קהל קרקא, קהלת קרקא, קראקא, קהל קראקא
17 -	ולרשטיין, קהל קרקא, קהלת קרקא, קראקא, קהל קראקא
18 רבי יונה, רבנו יונה	גירונדא, גירונא, ירונא, קהל ירונא, טולידו, טוליטולא, טולדו, קהל טולדו, קהל צפת, קהלת צפת
19 רבי יוסף, יוסף קרו, יוסף קארו, מהר"י קרו, מהר"י קארו, בית יוסף, המחבר	קהל אפטא, קהלת אפטא, קהל פרג, קהלת פרג, קהל פראג, קהלת פראג
20 בעל הצלי"ח	קהל קרקא, קהלת קרקא, קראקא, קהל קראקא, אופנבך, אופנבאך
21 פני יהושע	רומרוג
22 רבי יעקב, רבנו תם	קלעה חמד, קלעה חמאד, לוזינא
23 רבי יצחק, אלפסי, רב אלפס	קהל אקופ, קהלת אקופ, מזיבוז'
24 רבי ישראל, בעל שם טוב, הבעש"ט	וורמשא, וירמיישא, ורמיזא, וירמיזא, גרמיזא, וורמס, קהל וורמס, אנזיסהים.
25 רבי מאיר, המהר"ם	קהל פרג, קהלת פרג, קהל פראג, קהלת פראג, קהל פוזן, קהלת פוזן
26 רבי מרדכי, מרדכי יפה, הלבוש, בעל הלבוש	קהל קרקא, קהלת קרקא, קראקא, קהל קראקא
27 רבי משה, איסרלש	קהל פדוא, קהלת פדוא, פאדוא, קהל פאדוא, כפר יסיף, כפר יאסיף
28 לוצטו, לוצאטו, הרמח"ל	קורדובא, פוסטט, קהל פוסטט, פוסטאט, קהל לבוב, קהלת לבוב
29 רבי משה, הרמב"ם	
30 רבי צבי, חכם צבי	

שם	שם הקהלה
31	רבי שבתאי, שבתאי כהן, שבתאי הכהן, בעל הש"ך
32	רבי שלמה
33	רבי שלמה, לוריא, מהרש"ל, המהרש"ל
34	אידלש, מהרש"א, המהרש"א
35	רבי אברהם, הראב"י, הרב אב"ד, הראב"ד, האשכול
36	רבי אברהם, יצחקי, זרע אברהם
37	רבי אברהם, המלאך
38	רבי אברהם, אברהם סבע, צרור המר
39	רבי אהרן
40	מעשי השם, מעשי י"ה/ו/ה
41	רבי דוד, אופנהיים
42	רבי דוד, דוד הנגיד
43	רבי דוד, דוד ניטו
44	רבי חיים
45	רבי חיים, בנבנשת
46	רבי חיים, כפוס, בעל נס, בעל הנס
47	רבי חיים, חיים שבתאי, מהרש"ש, המהרש"ש
48	חות יאיר
49	רבי יהודה
50	רבי יהודה, מהר"י עיאש
51	רבי יהוסף
52	רבי יהושע, מגני שלמה
53	רבי יוסף, יוסף טרני, מטרני, טראני, מטרנאני, מהר"ט, המהר"ט, מהרימ"ט, המהרימ"ט
54	רבי יוסף, תאומים, פרי מגדים
55	רבי יעקב, יעקב בירב, מהר"י בירב, הריב"ר
56	חאגיז, בעל הלק"ט
57	רבי יעקב, מולין, יעקב סג"ל, יעקב הלוי, מהר"י סג"ל, מהר"י הלוי, מהר"ל, המהר"ל
58	עמדן, היעב"ץ, הריעב"ץ, הר"י עמדן, הר"י עמדן
59	רבי יצחק, הורוויץ, יצחק הלוי
60	רבי מנחם, קרוכמל, רבי מענדל, צמח צדק
61	רבי משה, זכותא, זכותא, משה זכותא, משה זכותא, משה זכותא, מהר"ם זכותא, מהרמ"ז, המהרמ"ז, המזל"ן, קול הרמ"ז
62	רבי משה, מרגלית, פני משה
63	רבי עזריה
64	אח הע"ר, ישר לבב
65	רבי שלום, מזרחי, שרעבי, שר שלום, מהרש"ש, המהרש"ש
66	רבי שלמה

1. מקורות לסעיפים א-ה

תיאור המדגם ומתווה המתודולוגיה ששימשה לבנייתו, מופיעים לראשונה בנספח במאמרו המקורי של גאנו²³. בשנת 1997 (למניינם). בעקבות הערות ביקורת, החליט גאנו לבדוק את נושא הנתונים באופן יסודי. גאנו מדווח במסמך מפורט²⁴ על תהליך החקירה שארך שנתיים. בשנת התשנ"ח (1998 למניינם), קיבלתי מצבי ענבל בכתב, הסבר מפורט יותר של האלגוריתם, וכן טבלה ובה קומץ תיקוני שגיאות שנפלו בנתונים שבטבלה המקורית של שמות הקהילות. ביצעתי בדיקה יסודית של האלגוריתם ושל יישומו, ורשמתי את הערותי.

בשנת התשס"ג (2003 למניינם), קיבלתי מגאנו את הגירסה החדשה של מאמרו, הכולל את הנספח שנכתב על ידו בעקבות עבודתו עם רואה החשבון נחום בומבך. בנספח זה יש הסבר מפורט של האלגוריתם, וכן "trace" – מסלול מעקב מכני שהמציא גאנו, דרכו אפשר לוודא את נכונות היישום של האלגוריתם לגבי כל נתון במדגם.

לכתיבת סעיפים א-ה בנספח הנוכחי, השתמשתי במקורות הנ"ל.

²³ מצויה בידי הגירסה :

Gans, H, J. (1995). *Coincidence of Equidistant Letter Sequence Pairs in the Book of Genesis*. Preprint.

Gans, H, J. (2000). *A Primer on the Torah Codes Controversy for Laymen*. Preprint. Pg.16. ²⁴